

ІСТОРИОГРАФІЧНО-ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В КОЛЕГІУМАХ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (XVIII – ПОЧАТОК XIX СТОЛІТТЯ)

Ткаченко О.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У статті розглядається історіографія та джерела, які були опрацьовані під час дослідження розвитку мистецької освіти в Україні до початку XIX ст. Авторкою проаналізовано літературу, джерела та розподілено їх на групи щодо становлення й розвитку напрямів мистецької освіти в початкових закладах зазначеного періоду.

Ключові слова: мистецька освіта, художні дисципліни, навчальні заклади, колегіум, Лівобережна Україна.

Постановка проблеми. У пошуках оптимальних підходів до розвитку у майбутніх учителів музики фахової компетентності, педагогічної майстерності та духовної культури доцільним є звернення до історико-педагогічного досвіду організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початок XIX ст.), оскільки саме у них, як у середніх навчальних закладах підвищеного типу, закладалися передумови для: забезпечення єдності й наступності загальної і професійної освіти (у тому числі й мистецької); використання різних форм взаємодії мистецтв у навчально-виховному процесі; урізноманітнення підходів до організації позанавчальної культурно-мистецької діяльності учнів на засадах їхньої співтворчості з викладачами тощо. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена відсутністю комплексного дослідження щодо організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початку XIX ст.).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковцями Л. Посоховою, О. Травкіною, Т. Батрій, Л. Соколовською розглядалися різні аспек-

ти діяльності зазначених навчальних закладів. Проте історіографічно-джерелознавчі дослідження становлення та розвитку мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України XVIII – початку XIX ст. комплексно не проводилися.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблема розвитку у майбутніх учителів музики фахової компетентності, педагогічної майстерності та духовної культури потребує глибокого вивчення й осмислення історико-педагогічного досвіду організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початок XIX ст.).

Формулювання цілей статті. Дослідження означеної проблеми вимагає проведення комплексного історико-педагогічного аналізу історико-культурних та історико-педагогічних джерел, історичних відомостей та дисертаційних досліджень, присвячених організації мистецької освіти у колегіумах Лівобережної України, утворених у провідних культурних центрах цього регіону – Чернігові, Харкові та Переяславі. Високий культурно-мистецький та освітній рівень цих міст у досліджуваний період позитивно по-

значився на становленні та розвитку мистецької освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливі аспекти становлення й розвитку національної освіти України, а саме утворення мережі початкових та середніх навчальних закладів, організації у них навчально-виховного процесу, що певною мірою стосується періоду, означеного в дослідженні, розкрили у своїх наукових працях В. Борисенко [5], М. Євтух [15], С. Сірополко [61] та ін.

Історико-культурні передумови виникнення колегіумів на Лівобережній Україні висвітлені у працях таких істориків минулого, як В. Аскоченський [1], М. Грушевський [10; 11], І. Крип'якевич [18; 23], І. Огієнко [40], О. Субтельний [66] та сучасності – З. Хижняк [72; 73].

Особливості становлення мистецької освіти у навчальних закладах України, що передували появі колегіумів на Лівобережжі, висвітлено в праці Я. Ісаєвич «Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVII століття» [17] та в дисертаційних дослідженнях О. Півоварова «Становлення і розвиток світської середньої освіти на Лівобережжі та Слобожанщині (друга половина XVIII – перша третина XIX ст.» [51], Т. Шевченко «Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверті XVI – середини XVII ст.» [76] та ін.

Перші розвідки з історії становлення колегіумів Лівобережної і Слобідської України належать Д. Багалію [2; 3], А. Лебедєву [24] та Ф. Титову [68].

Дослідженню організації та культурно-просвітницької ролі колегіумів Лівобережної України присвятили свої дисертаційні дослідження Л. Посохова (Харківський колегіум) [52], О. Травкіна (Чернігівський колегіум) [69], Т. Багрії (Переяславський колегіум) [4] та Л. Соколовська (колегіуми України (XVIII – початок XIX століття) [63].

Історія заснування та організація навчально-виховної діяльності Харківського колегіуму відображена у працях О. Водолажченко [6], А. Костирки [22], Чернігівського колегіуму – М. Докучаєва [14], В. Литинського [25]. Історико-культурну спадщину Переяславського колегіуму в другій половині XIX – на початку XX ст. вивчали В. Демидовський [12; 13], І. Павловський [48], В. Пархоменко [50], М. Терлецький [67], Д. Юзефович [79; 80]. Це були перші роботи, де висвітлювалася організаційна структура, зміст навчання, викладацький та учнівський склад, культурно-освітню діяльність цих закладів.

Сучасні дослідники історії Переяславщини (О. Колибенко [19; 20], В. Лоха [26], Л. Набок [38], В. Нікітіна [39]) розкривають питання становлення й розвитку шкільної освіти в регіоні, а також педагогічну діяльність Переяславського колегіуму. У своїх роботах вони подають відомості про кадрово-методичне забезпечення та організацію навчально-виховного процесу, до змісту якого входили мистецькі дисципліни: поетика, риторика та музика.

Історичний аспект розвитку змісту, форм і методів музичної освіти та особливостей музично-естетичного виховання на Лівобережній Україні розглядавсь в історико-педагогічних працях С. Горбенка [9], Л. Масол [28, 30], С. Мат-

вієнко [32], Н. Миропольської [34, 35], О. Михайличенка [36; 37], О. Овчарук [41], А. Омельченко [44], О. Отич [47], Г. Падалки [49], О. Рудницької [57; 58; 59], О. Сокальського [62], О. Цвігун [75], О. Щолокової [82] та в працях учених-мистецтвознавців В. Іванова [16], Л. Корній [21], Й. Миклашевського [33], О. Шреєр-Ткаченко [77].

Окремі питання становлення й розвитку художньої освіти в початкових школах Лівобережної України досліджуваного періоду висвітлено в роботах В. Ворожбіт [7; 8], І. Малиніної [27], Н. Межової [74], М. Ростовцева [56], С. Тарануценка [66], Ф. Уманцева [70].

Сутність таких дисциплін, як поетика і риторика, що були теоретичним підґрунтям для заснування в колегіумах шкільного театру, розкривають роботи Г. Сагач [60], Л. Софронової [64], І. Франка [71] та інші.

Шляхи реформування мистецької освіти та перспективи її подальшого розвитку визначені в працях Л. Масол [29; 30], О. Михайличенка [36; 37], О. Олексюк [42; 43], В. Орлова [45; 46], Г. Падалки [49], О. Ростовського [54; 55], О. Рудницької [59], Б. Юсова [81] та ін.

При дослідженні теми були використані архівні матеріали та рукописні документи із фондів Центрального державного історичного архіву України в м. Києві (Ф. 763 – Харківський колегіум [83], Ф. 1973 – Харківський колегіум [84], Ф. 1710 – Слобідсько-Українська губернська канцелярія [85], Ф. 990 – Переяславско-Бориспольская духовная консистория. 1729-1799 гг.) [86]; фондів державного архіву Чернігівської області (Ф. 229 – Директор училища Чернігівської губернії, м. Чернігів Чернігівської губернії [87], Ф. 679 – Чернігівська духовна консистория, м. Чернігів Чернігівського полку Чернігівської губернії [88]); документальні матеріали Інституту рукописів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (м. Київ) (Ф. 1 [88], Ф. 278 – Тарануценко Стефан Андрійович (1889-1976) – мистецтвознавець, музейний працівник [89], Ф. 301 – КДАП [90]); Архіву наукових фондів рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Ф. 13 – Ф. Ернст) [91]; Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Національного університету імені Тараса Шевченка, Державної науково-технічної бібліотеки України, Центральної державної історичної бібліотеки України, бібліотеки Центрального державного історичного архіву України в м. Києві; рукописного відділу Державної бібліотеки в Москві; публікації періодичних видань XIX – початку XX ст.: «Полтавские епархиальные ведомости», «Черниговские епархиальные известия», «Труды Киевской духовной Академии», «Киевская старина»; сучасні науково-педагогічні періодичні та бібліографічно-довідкові видання: «Мистецтво та освіта», «Неопалима купина», «Початкова школа»; історико-педагогічні дослідження (дисертації, монографії, словники, посібники, матеріали конференцій); інтернет-ресурси тощо.

Висновки з даного дослідження. Отже, аналіз наукової літератури та дисертаційних праць засвідчує про значну увагу вчених до історії виникнення і функціонування Чернігівського, Хар-

ківського та Переяславського колегіумів в означених хронологічних межах, а також до історії окремих напрямів мистецької освіти (музичної, театральної, художньої) в Україні. Комплексне історіографічно-джерелознавче досліджен-

ня мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початку XIX століття) поглибити та розширити знання з історії мистецької освіти України у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Список літератури:

1. Аскоченский В. Киев с древнейшим его училищем академией: В 2-х т. / В. Аскоченский. – К., 1856. – Т. 1. – 370 с.
2. Багалеї Д. Історія міста Харкова за 250 років його існування (с 1655 по 1905 гг.): Іст. монографія у 2-х т. / Д. Багалеї, Д. Миллер. – Х., 1993. – Т. 1. (XVII-XVIII вв.). – 897 с.
3. Багалеї Д. Опыт истории г. Харкова за 250 лет его существования / Д. Багалеї, Д. Миллер. – Х., 1905. – Т. 1. – 568 с.; – Т. 2. – С. 478.
4. Багрії Т. Розвиток освіти і педагогічної думки на Переяславщині (початок XVIII – перша чверть XX століття): автореферат дис... канд. педагогічних наук: спец. 13.00.01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Т. Багрії. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – 20 с.
5. Борисенко В. Курс української історії: з найдавніших часів до XX століття: Навч. посібник для вузів / В. Борисенко. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
6. Водолажченко О. З історії Харківського колегіуму в XVIII віці // Наукові записки науково-дослідної катедри історії української культури / О. Водолажченко. – Х., 1927. – Ч. 6. – С. 119.
7. Ворожбіт В. Становлення та розвиток уявлень про образотворче мистецтво як загальноосвітній предмет в історії вітчизняної педагогічної думки / В. Ворожбіт // Теорія та методика навчання та виховання. – Харків: ХДПУ, 1999. – Вип. 4. – С. 55-58.
8. Ворожбіт В. Теорія і практика навчання образотворчого мистецтва учнів початкових шкіл Слобожанщини (кін. XIX – поч. XX ст.): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. Ворожбіт. – Харків, 2001. – 197 с.
9. Горбенко С. Історія гуманізації музичної системи. Навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2007. – 347 с.
10. Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 2. – Львів, 1905. – 634 с. (2-е вид.) / П. Сохань (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 1992.
11. Грушевський М. Три академії // Київські збірки історії, археології, побуту й мистецтва. – К.: Друкарня Всеукраїнської академії наук, 1930. – Зб. 1. – С. 2-14.
12. Демидовський В. Кое что из Переяславского семинарского быта последней четверти прошлого века / В. Демидовський // Полтавские епархиальные ведомости. – Часть неофиц. – 1876 – № 11. – С. 436-437.
13. Демидовський В. Матеріали относящиеся к первым временам исторического существования Переяславско-Полтавской семинарии / В. Демидовський // Полтавские епархиальные ведомости. – 1887. – № 21. – С. 781.
14. Докучаєв Н. Первые годы существования Черниговской семинарии (1700-1712 гг.) / Н. Докучаєв // Черниговские епархиальные известия. – Часть неофициальная. – 1898. – № 12. – С. 507.
15. Євтух М. Боротьба трудящих України за розвиток національної культури, школи і освіти (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / М. Євтух. – К., 1995. – 30 с.
16. Іванов В. Музична освіта в Україні XVIII ст.: [навч. посібник] / В. Іванов, О. Іванова. – Миколаїв: Вид-во «Ліон», 2008. – 352 с.
17. Ісаєвич Я. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVIII ст. / Я. Ісаєвич. – К.: Наукова думка, 1966. – 251 с.
18. Історія української культури. Під заг. ред. І. Крип'якевича. – К.: АТ «Обереги», 1993. – III зшиток. – С. 132; VI зшиток. – С. 279.
19. Колибенко О. Вплив єзуїтів на розвиток освіти на Переяславщині у першій пол. XVII ст. / О. Колибенко // PEREYASLAVICA: Наукові записки НІЕЗ «Переяслав» / Релігійне життя Переяславської землі (IX – XXI ст.): зб. наук. ст. – 2007. – Вип. 1(3). – С. 73-77.
20. Колибенко О. Три століття неперервного освітнього процесу на Переяславщині / О. Колибенко, Л. Набок, В. Нікітіна // Український педагогічний календар. – К., 2002. – С. 232-240.
21. Корній Л. Історія української музики / Л. Корній. – Київ-Харків-Нью-Йорк. Видавництво М. П. Коць, 1998. – Ч. II (друга половина XVIII ст.). – 385 с.
22. Костирко А. Про заснування Харківського колегіуму // Науковий вісник ХДПУ: зб. наук. праць: історичні науки. – 1998. – Вип. 1. – С. 58-61.
23. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Л., 1992. – 555 с.
24. Лебедев А. Харьковский колегіум, как просвѣтительный центр Слободской Украины до учреждения въ Харьковѣ университета / А. Лебедев // Чтенія въ Обществѣ Истории и Древностей Россійскихъ. – М., 1885. – Кн. 4. – 103 с.
25. Литинский В. Картинки из прошлого Черниговской духовной семинарии / В. Литинский // Черниговские епархиальные известия. – Часть неофициальная. – 1897. – № 6. – С. 226-227.
26. Лоха В. Духовенство, церкви та колегіум міста Переяслава середини XVII – XIX ст.: монографія / В. Лоха. – К.: Міленіум, 2006. – 114 с., іл.
27. Малиніна І. Підготовка педагогічних кадрів у Харківських та Київських художніх школах України (друга половина XIX – початок XX ст.): дис. канд. пед. наук.: 13.00.01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / І. Малиніна. – Х., 2006. – С. 233-237.
28. Масол Л. До питання про розвиток музичної культури та освіти / Л. Масол // Сіверянський літопис. – 1995. – № 1. – С. 28-34.
29. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.
30. Масол Л. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л. Масол, О. Гайдамака, Е. Белкіна, О. Калініченко, І. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
31. Масол Л. Чернігівському колегіуму 300 років / Л. Масол // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 4. – С. 141-149.

32. Матвієнко С. Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII – XIX ст.): навч.-метод. посібник / С. Матвієнко. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – 33 с.
33. Миклашевський Й. Музична і театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст. / Й. Миклашевський. – К.: Наукова думка, 1967. – 160 с.
34. Миропольская Н. Художественная культура (педагогическое осмысление) / Н. Миропольская // НАН України: культура, філософія, право. – К., 1997. – Ч. 1. – С. 93-117.
35. Миропольська Н. Естетичне виховання старшокласників: шкільний театр / Н. Миропольська // Мистецтво та освіта. – 2005. – № 1. – С. 44-47.
36. Михайличенко О. Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні (ретроспективно-теоретичний аспект): Монографія. 2-ге вид., доп. і перероб. / О. Михайличенко. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2007. – 356 с.
37. Михайличенко О. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія / О. Михайличенко – Суми: Наука, 2004. – 210 с.
38. Набок Л. Маладня Вознесенського монастиря та переяславські іконописці / Л. Набок // Могилянські читання 2005 року: зб. наук. пр. / Нац. Києво-Печер. іст.-культ. заповідник; ред. рада: В. Колпакова (відп. ред.) та ін. – К.: Фенікс, 2006. – С. 375-380.
39. Нікітіна В. Переяславський колегіум – центр освіти Лівобережної України / В. Нікітіна // Школа першого ступеня: теорія і практика: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2002. – Вип. 5. – С. 20-36.
40. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К.: Абрис, 1991. – 564 с.
41. Овчарук О. Музична освіта в Переяславському колегіумі в контексті національно-культурного відродження XVI – XVIII ст. / О. Овчарук // Школа першого ступеня: теорія і практика: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2002. – Вип. 5. – С. 65-75.
42. Олексюк О. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
43. Олексюк О. Музична педагогіка: навч. посібник / О. Олексюк. – К.: КНУК і М, 2006. – 188 с.
44. Омельченко А. Музично-естетичне виховання в українській педагогіці кінця XVI – XVIII ст.: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. «Теорія і методика навчання музики і музичного виховання» / А. Омельченко. – К., 2001. – 214 с.
45. Орлов В. Методологічні проблеми художньо-педагогічної освіти / В. Орлов // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 3. – С. 108-128.
46. Орлов В. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія / В. Орлов; за заг. ред. І. Зязюна. – К.: Наукова думка, 2003. – 262 с.
47. Отич О. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти: монографія / О. Отич. – Чернівці: Зелена Буковина, 2008. – 440 с.
48. Павловський Й. Административныя мероприятия къ достиженію цѣлесообразности въ церковномъ пеніи / Й. Павловський // Полтавские епархиальные ведомости. – 1876. – № 17. – С. 640-662.
49. Падалка Г. Музична педагогіка / за ред. В. Бутенка / Г. Падалка. – Херсон: ХДШ, 1995. – 104 с.
50. Пархоменко В. Очерк истории Переяславско-Бориспольской епархии (1733-1785 гг.) / В. Пархоменко. – Полтава, 1908. – 130 с.
51. Півоваров О. Становлення і розвиток світської середньої освіти на Лівобережжі та Слобожанщині (друга половина XVIII – перша третина XIX ст.): дис. канд. істор. наук: 07.00.01 «Історія України» / О. Півоваров. – Харків, 2002. – С. 30-68.
52. Посохова Л. Харківський колегіум (XVIII – перша половина XIX ст.) / Л. Посохова. – Харків: Бізнес Інформ, 1999. – 168 с.
53. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.): нариси / [ред. кол. М. Ярмаченко, Я. Калениченко, С. Гончаренко та ін.]. – К.: Рад. школа, 1991. – 381 с.
54. Ростовський О. Методика викладання музики в основній школі: навч.-методичн. посібник / О. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
55. Ростовський О. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. посібник / О. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
56. Ростовцев Н. Очерки по истории методов преподавания рисунка: учебное пособие / Н. Ростовцев – М.: Изобразительное ис-во. 1983. – 288 с.
57. Рудницька О. Українське мистецтво у полікультурному просторі: навч. пос. / О. Рудницька. – К.: «Екс об», 2000. – 208 с.
58. Рудницька О. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посіб. / О. Рудницька. – К.: ІЗМН, 1998. – 248 с.
59. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. пос. / О. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.
60. Сагач Г. Риторика / Г. Сагач. – К., 1993. – 206 с.
61. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – К.: Наукова думка, 2001. – 912 с.
62. Сокальський О. Мистецька освіта на Україні / О. Сокальський. – К.: Музична Україна, 1967. – 85 с.
63. Соколовська Л. Розвиток освітнього процесу в колегіумах України (XVIII – початок XIX століття): дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / [Електронний ресурс] / Л. А. Соколовська // Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jsru/bitstream...1/V10.4.pdf> – Назва з екрана.
64. Софронова Л. Поэтика словянского театра XVII – пер. пол. XVIII в. / Л. Софронова. – М.: Наука, 1981. – 263 с.
65. Субельний О. Україна: історія / [пер. з англ. Ю. Шевчука; вст. ст. С. Кульчицького]. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1992. – 512 с.: іл.
66. Таранущенко С. Мистецтво Слобожанщини XVII – XVIII вв. / С. Таранущенко. – Х., 1928. – С. 4.
67. Терлецький Н. Переяславское Духовное училище / Н. Терлецький // Полтавские епархиальные ведомости. – 1882. – № 2. – С. 71.
68. Титов Ф. Харьковский колегіумъ до преобразования его въ 1817 году священника Н. Стеллецкаго. Харьковъ 1895 года / Ф. Титов // Киевская старина. – 1896. – № 3. – Т. 52. – Отд. 2. – С. 121-129.
69. Травкіна О. Чернігівський колегіум: дис. ... канд. істор. наук: 07.00.08 / О. Травкіна. – Л., 2003. – С. 61, 63, 64, 68, 77, 78, 86, 87, 170.

70. Уманцев Ф. Живопис // Нариси історії українського мистецтва / Ф. Уманцев. – К., 1966. – 100 с.
71. Франко І. До історії українського вертепу XVIII ст. / І. Франко. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 36. – С. 175, 177.
72. Хижняк З. Києво-Могилянська академія / З. Хижняк. – К.: Вища школа, 1981. – 234 с.
73. Хижняк З. Історія Києво-Могилянської академії / З. Хижняк, В. Маньківський. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 184 с.
74. Художня культура Слобідської України: навч. пос. / Н. Межова, О. Сердюк, О. Шило та ін. / Нац. юрид. акад. України. – Х., 1995. – 108 с.
75. Цвігун О. Розвиток музичної освіти в навчальних закладах Києва (друга половина XIX – початок XX ст.): дис. ...канд. пед. наук: 13.00.45 / О. Цвігун. – К., 2000 – 190 с.
76. Шевченко Т. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверті XVI – середини XVII ст.: за-сади функціонування навчальних закладів та освітні кадри: дис. канд. іст. наук: 07.00.01 «Історія України» / Т. Шевченко. – Л., 2003. – 235 с.
77. Шреєр-Ткаченко О. Історія української музики / О. Шреєр-Ткаченко. – К.: Музична Україна, 1980. – Т. 1. – 200 с.
78. Шреєр-Ткаченко О. Григорій Сковорода – музикант / О. Шреєр-Ткаченко. – К.: Музична Україна, 1972. – 76 с.
79. Юзефович Д. Ієрархія Переяславско-Полтавської єпархії // Полтавские єпархиальные ведомости. – 1863. – № 15. – Часть официальная. – С. 88-96.
80. Юзефович Д. Ієрархія Переяславско-Полтавської єпархії // Полтавские єпархиальные ведомости. – 1863. – № 16. – Часть неофициальная. – С. 121-127.
81. Юсов Б. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании современного художественного мышления учителя образовательной области «Искусство» / Б. Юсов. – М.: Спутник, 2004. – 252 с.
82. Щолокова О. Методика викладання художньої культури в загальноосвітніх навчальних закладах / [Елек-тронний ресурс] / О. Щолокова // Режим доступу: <http://book.net> > index.php – Назва з екрана.
83. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 763 Харківський колегіум.
84. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 1973 Харківський колегіум. 1729-1817 рр.
85. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 1710 «Слобідсько-Українська губернська канцелярія».
86. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. Ф. 990 Переяславско-Бориспольская духовная консистория. 1729-1799 гг.
87. Державний архів Чернігівської області (ДАЧО). Ф. 679 Чернігівська духовна консистория, м. Чернігів Чернігівського полку Чернігівської губернії.
88. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. 1. Doctrina.
89. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. 278 Спр. 325. Жолтовський П. / Українське мистецтво XIV-XVII ст. / – Проспект. Машинопис. – 1933 р., 10 л.
90. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. 301. КДАП.
91. Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Ф. 13. Ф. Ернст.

Ткаченко Е.Н.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИ-ИСТОЧНИКОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОЛЛЕГИУМАХ ЛЕВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ (XVIII – НАЧАЛА XIX ВЕКА)

Аннотация

В статье рассматривается историография и источники, которые были разработаны в ходе исследования развития художественного образования в Украине к началу XIX в. Автор анализирует разноплановые группы литературы и источников, в которых почерпнуто соответствующую информацию для раскрытия темы.

Ключевые слова: художественное образование, художественные дисциплины, учебные заведения, коллегіум, Левобережная Украина.

Tkachenko O.M.

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

HISTORIOGRAPHIC AND SOURCING ASPECT OF THE ART EDUCATION IN THE COLLEGIUM OF LEFT-BANK UKRAINE (XVIII – BEGINNING OF THE XIX CENTURIES)

Summary

The article deals with the history and sources that had been processed during the study of the development of art studies in Ukraine until the beginning of the nineteenth century. The author analyzes the literature, sources and divides them into groups on the formation and development of artistic education in the elementary institutions of the stated period.

Keywords: artistic education, artistic disciplines, educational institutions, collegium, Left-bank Ukraine.